

A turisztikai mobilitás közlekedésbiztonsági kihívásai

A forgalom-ellenőrzés hatékonysága

Road Safety Challenges of Tourist Mobility

The Effectiveness of Traffic Control

CSETE Dániel¹ 

Bevezetés: A turizmus térbeli koncentrációja és szezonális intenzitása a közlekedési környezet átalakulásával jár együtt, ami a turisztikai desztinációkban sajátos közlekedésbiztonsági kihívásokat eredményez. Bár a turizmusbiztonság interdiszciplináris megközelítése egyre hangsúlyosabb, a közlekedésrendészeti beavatkozások szerepét a turisztikai mobilitásból fakadó kockázatok kezelésében mindeddig kevésbé elemezték rendszerszinten.

Célkitűzések: A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a turisztikai mobilitás milyen módon járul hozzá a közlekedésbiztonsági kockázatok erősödéséhez, valamint, hogy a forgalom-ellenőrzés célzott alkalmazása miként növelheti a közlekedésrendészeti beavatkozások hatékonyságát a hazai turisztikai desztinációkban.

Módszertan: A tanulmány elméleti és elemző megközelítést alkalmaz a turizmusbiztonság és a közlekedésbiztonság szakirodalmának feldolgozására, valamint a hazai közlekedési baleseti statisztikák és rendészeti tapasztalatok értelmezésére támaszkodva. Az elemzés középpontjában azon, ismétlődően megjelenő közlekedési szabályszegések állnak, amelyek a súlyos kimenetelű közúti balesetek kialakulásában meghatározó szerepet játszanak.

Eredmények: Az elemzés rámutat arra, hogy a turisztikai desztinációkban a közlekedési kockázatok térben és időben koncentráltan jelentkeznek. A sebességtúllépés, az elsőbbségi szabályok megszegése, valamint az irányváltással

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: csete03@gmail.com

és bekanyarodással kapcsolatos szabályszegések elsősorban a balesetek bekövetkezésének valószínűségét növelik, míg a járművezetés ittas vagy bódult állapotban, illetve a passzív biztonsági rendszerek használatának elmulasztása a balesetek kimenetelét súlyosbítja. A tanulmány megállapítja, hogy a forgalom-ellenőrzés kockázatorientált, célzott alkalmazása alkalmas eszközt kínál e magatartásformák hatékony kezelésére a turisztikai csomópontokban.

Konklúzió: A tanulmány következtetése szerint a forgalom-ellenőrzésnek nem pusztán közlekedésbiztonsági, hanem turizmusbiztonsági jelentősége is van. A célzott, térben és időben koncentrált rendészeti beavatkozások hozzájárulhatnak a balesetek számának és súlyosságának csökkentéséhez, valamint a desztinációk biztonsági megítélésének erősítéséhez. A vizsgálat további kutatások alapjául szolgálhat a turisztikai térségek kockázatalapú rendészeti elemzése terén.

Kulcsszavak: turisztikai mobilitás, közlekedésbiztonság, turizmusbiztonság, forgalom-ellenőrzés, közlekedésrendészet

Introduction: The spatial concentration and seasonal intensity of tourism entail a transformation of the transport environment, resulting in specific road safety challenges within tourist destinations. Although the interdisciplinary approach to tourism security has become increasingly prominent, the role of traffic policing interventions in managing risks arising from tourist mobility has so far received limited systematic analysis.

Objectives: The aim of the study is to demonstrate how tourist mobility contributes to the intensification of road safety risks and how the targeted application of traffic control can enhance the effectiveness of traffic policing interventions in Hungarian tourist destinations.

Methodology: The study applies a theoretical and analytical approach, drawing on a review of the literature on tourism security and road safety, as well as the interpretation of Hungarian road traffic accident statistics and policing experience. The analysis focuses on recurrent traffic rule violations that play a decisive role in the occurrence of severe road traffic accidents.

Results: The analysis indicates that road safety risks in tourist destinations are concentrated in space and time. Speeding, violations of right-of-way rules, and infringements related to turning and manoeuvring primarily increase the likelihood of accidents, while driving under the influence of alcohol or other psychoactive substances and the non-use of passive safety systems aggravate accident outcomes. The study finds that the risk-oriented and targeted application of traffic control offers an effective means of addressing these forms of behaviour in tourist hubs.

Conclusion: The study concludes that traffic control has not only road safety relevance but also significant tourism security implications. Targeted policing interventions concentrated in space and time may contribute to reducing both the number and severity of road traffic accidents and to strengthening the

security image of tourist destinations. The findings provide a foundation for further research into risk-based policing approaches in tourism-intensive areas.

Keywords: tourist mobility, road safety, tourism security, traffic control, traffic policing

Bevezetés

A turizmus térbeli koncentrációja és szezonális intenzitása napjainkra olyan komplex biztonsági kihívásokat eredményezett, amelyek túlmutatnak a klasszikus közrendvédelmi megközelítéseken (PÉTER – NÉMETH – LELKÓNÉ TOLLÁR 2018). A turizmusbiztonság (MICHALKÓ–NÉMETH–RITECZ 2020) fogalma egyre inkább interdiszciplináris értelmezést igényel, amelyben a közlekedésbiztonság (MAJOR 2009) kiemelt szerepet kap. A turisták mindennapi mozgása az érkezéstől a desztináción belüli helyváltoztatáson át a hazautazásig olyan közlekedési környezetben zajlik, amelyet gyakran nem ismernek, és amelynek szabályrendszerét eltérő közlekedési kultúrák felől közelítik meg.

A turisztikai mobilitás közlekedésbiztonsági vonatkozásai a nemzetközi szakirodalomban is egyre hangsúlyosabban jelennek meg. A turizmus növekvő volumene számos desztinációban olyan közlekedési terhelést eredményez, amely különösen a nagyvárosi térségekben és a szezonálisan kiemelt turisztikai régiókban jelentkezik. A turisták közlekedési magatartása több szempontból eltér a helyi lakosságtól. Gyakrabban vesznek igénybe bérelt járműveket, erőteljesebben támaszkodnak navigációs rendszerekre, valamint az adott közlekedési infrastruktúrát jellemzően nem rutinszerűen használják. A helyismeret hiánya, az idegen közlekedési környezet és az eltérő közlekedési kultúrák találkozása együttesen olyan helyzeteket teremthet, amelyek növelik a közlekedési konfliktusok és baleseti kockázatok valószínűségét (THOMPSON–SABIK 2018).

A közúti közlekedés sajátossága, hogy a kockázatok nem elszigetelt módon, hanem dinamikus kölcsönhatások eredményeként jelennek meg. Egyetlen szabályszegés, különösen forgalmas, turisztikai szempontból kiemelt térségekben, láncreakció-szerűen idézhet elő veszélyes helyzeteket. Ebből következően a közlekedésbiztonság nem kizárólag egyéni felelősség kérdése, hanem rendszerszintű probléma, amely rendészeti beavatkozásokat tesz szükségessé.

Magyarországon a turisztikai desztinációk – különösen Budapest belvárosi területei, a Balaton térsége, valamint a kiemelt kulturális és történelmi városközpontok – rendszeresen tapasztalnak olyan forgalmi terhelést, amely a közlekedésbiztonság romlásával járhat. A szezonálisan megjelenő, nagyszámú turista nemcsak a forgalom volumenét növeli meg, hanem annak összetételét is átalakítja. A különböző vezetési szokások, szabályértelmezések és mobilitási mintázatok találkozása fokozott baleseti kockázatot hordoz (NÉMETH 2017).

Ebben a környezetben a közlekedésrendszet szerepe túlmutat a hagyományos jogérvényesítésen. A forgalom-ellenőrzés a turizmusbiztonság egyik kulcselemévé válik, mivel képes célzottan beavatkozni azokba a magatartásformákba, amelyek a legsúlyosabb közúti balesetekhez vezetnek. A forgalom-ellenőrzés korszerű megjelenése olyan strukturált

megközelítést kínál, amely a baleseti főokok rendszerén keresztül teszi lehetővé a rendszert erőforrások hatékony felhasználását (MAJOR–MÉSZÁROS 2015). A tanulmány központi kérdése annak feltárása, hogy a forgalom-ellenőrzés kockázatalapú, célzott alkalmazása milyen mechanizmusokon keresztül járul hozzá a hazai turisztikai desztinációk közlekedésbiztonságának erősítéséhez.

A turisztikai mobilitás és a közlekedésbiztonság összefüggései

A turisztikai mobilitás a turisták térbeli mozgásának összességét jelenti, amely az utazás teljes időtartamát átfogja. E mobilitási folyamatok sajátossága, hogy nem rutinszerűek. A turisták jellemzően idegen környezetben, eltérő szabályozási és infrastrukturális feltételek között közlekednek. A helyismeret hiánya, az információs túlterheltség, valamint az időnyomás együttesen olyan döntési helyzeteket teremtenek, amelyek növelik a közlekedési szabályszegések valószínűségét.

A turisztikai mobilitás közlekedésbiztonsági hatásai különösen markánsan jelennek meg a desztinációkon belüli rövid távú mozgások során. A városi környezetben a gyalogosforgalom, a közösségi közlekedés és az egyéni gépjárműhasználat egyidejű jelenléte komplex közlekedési helyzeteket eredményez. Ezekben a szituációkban a turisták gyakran eltérően értelmezik az elsőbbségi szabályokat, a sebességhez kapcsolódó elvárásokat, illetve az irányváltás szabályait, ami konfliktushelyzetekhez, közlekedési balesetekhez vezethet.

Magyarországon a turisztikai desztinációk közlekedési sajátosságai jelentős szezonális ingadozást mutatnak. A nyári időszakban, fesztiválok, kiemelt rendezvények vagy ünnepi hosszú hétvégék idején a forgalom hirtelen megnövekedése figyelhető meg. E forgalomnövekedés nem csupán mennyiségi terhelést jelent, hanem minőségi változást is, hiszen a közlekedésben részt vevők összetétele heterogénebbé válik. A helyi lakosság mellett megjelennek a belföldi és külföldi turisták, valamint a szolgáltatásokhoz kapcsolódó áruszállítási és személyszállítási tevékenységeket kiszolgáló járművek is.

A közlekedésbiztonsági kockázatok e környezetben térben és időben koncentráltan jelentkeznek. A sebességtúllépés, az elsőbbségadás elmulasztása, az irányváltással kapcsolatos szabályszegések, valamint az alkohol vagy más tudatmódosító szerek hatása alatt történő járművezetés olyan tényezők, amelyek különösen veszélyesek a sűrűsödő turistaforgalom mellett.

A turisztikai forgalom koncentrációja különösen a közlekedési csomópontok, városi főútvonalak, valamint a kiemelt turisztikai látványosságok környezetében figyelhető meg. Ezekben a desztinációkban a rövid idő alatt megnövekedő forgalom sűrűbb járműinterakciókat eredményez, ami növeli a konfliktushelyzetek kialakulásának valószínűségét. A turisták mobilitási mintázatai gyakran nem igazodnak a helyi közlekedési rendszer megszokott működési ritmusához, így a forgalmi terhelés nemcsak mennyiségében növekszik, hanem összetételében is megváltozik (DICKINSON–ROBBINS 2008). A különböző közlekedési módok (gyalogos, kerékpáros, közösségi és egyéni gépjárműközlekedés) egyidejű jelenléte olyan komplex közlekedési környezetet alakít ki, amelyben a közlekedési szabályok betartásának ellenőrzése rendkívül fontos.

E sajátosságok indokolják, hogy a közlekedésbiztonság kérdését a turizmusbiztonság integráns részeként kezeljük. A rendészeti beavatkozások akkor lehetnek hatékonyak, ha figyelembe vesszük a turisztikai mobilitás sajátos mintázatait, és az ellenőrzési tevékenységet a legnagyobb kockázatot hordozó magatartásokra koncentrálják. Ebben a kontextusban a forgalom-ellenőrzés célzott, baleseti főokokra fókuszáló ellenőrzési gyakorlata kulcsfontosságú (MAJOR 2009).

A forgalom-ellenőrzés szerepe a turizmusbiztonságban

A forgalom-ellenőrzés a rendészeti tevékenységek azon területe, amely a közvetlen fizikai biztonság biztosítása mellett jelentős hatással van a közlekedésben részt vevők szubjektív biztonságérzetére is. A turizmusbiztonság szempontjából ez különösen lényeges, mivel a turisták biztonságérzete nagymértékben függ attól, hogy a közlekedési környezetet mennyire érzékeli kiszámíthatónak, szabályozottnak és ellenőrzöttnak (KELLER – TÓTH-KASZÁS 2021). A rendőri jelenlét és a forgalom-ellenőrzési tevékenység ebben az értelemben nem pusztán jogérvényesítő funkciót lát el, hanem preventív és bizalomépítő szerepet is betölt.

A turisztikai desztinációk közlekedési környezete sajátos rendészeti megközelítést igényel. A forgalom intenzitása gyakran időszakosan növekszik meg, miközben a közlekedők összetétele heterogénne válik. A turisták egy része alkalmi járműhasználóként, bérautóval vagy idegen rendszámú gépjárművel vesz részt a forgalomban, más részük gyalogosként vagy közösségi közlekedési eszközöket igénybe véve mozog. Ez a sokszínűség olyan forgalmi helyzeteket teremt, amelyekben a szabályértelmezési eltérések és a figyelemmegosztás hiányosságai fokozott baleseti kockázatot jelentenek.

A forgalom-ellenőrzés turizmusbiztonsági jelentősége abban is megmutatkozik, hogy a közlekedési balesetek nem csupán egyéni sérülésekhez vagy anyagi károkhoz vezetnek, hanem negatívan befolyásolják a desztinációról kialakuló képet is (MARTON–KELLER–BIRKNER 2018). Egy súlyos baleset, különösen, ha külföldi állampolgárokat érint, a médián keresztül gyorsan nemzetközi visszhangot kaphat, ami közvetve hatással lehet a turisztikai keresletre és az adott desztináció biztonsági megítélésére. Ebből következően a forgalom-ellenőrzésnek nem kizárólag közlekedésbiztonsági, hanem stratégiai, turizmusbiztonsági jelentősége is van.

A rendészeti erőforrások azonban korlátozottak, ezért a forgalom-ellenőrzési tevékenység hatékonysága nagymértékben azon múlik, hogy az ellenőrzések mennyire célzottak és kockázatalapúak. Az általános, minden szabályszegésre kiterjedő ellenőrzések helyett indokolt olyan elvek mentén szervezni a rendészeti beavatkozásokat, amelyek a leg-súlyosabb következményekkel járó magatartásokra koncentrálnak. A forgalom-ellenőrzés során a halálos és súlyos sérüléssel járó balesetek fő okait kell az ellenőrzési fókusz közepontjába állítani (MAJOR–MÉSZÁROS 2015).

Turisztikai környezetben a fenti elv alkalmazása azért is különösen indokolt, mivel a forgalmi kockázatok nem egyenletesen oszlanak el, hanem meghatározott helyszínekhez és időszakokhoz kötődnek. A desztinációk megközelítési útvonalai, a városi csomópontok, a rendezvényhelyszínek környéke vagy a szórakozónegyedek olyan térbeli koncentrációkat

jelentenek, ahol a közlekedési szabályszegések következményei fokozottan érvényesülnek. A forgalom-ellenőrzés ezen a ponton válik a turizmusbiztonság aktív eszközévé (KOVÁCS et al. 2014).

A célzott forgalom-ellenőrzés gyakorlati megvalósítása a rendészeti erőforrások tudatos térbeli és időbeli koncentrációját igényli. A közlekedési baleseti statisztikák, a forgalmi terhelési adatok, valamint a turisztikai eseménynaptár együttes elemzése lehetővé teszi azoknak a helyszíneknek és időszakoknak az azonosítását, ahol a közlekedési kockázatok a legnagyobb mértékben jelentkeznek. A turisztikai desztinációkban a forgalmi terhelés gyakran rövid idő alatt, koncentráltan növekszik meg, ami a közlekedési konfliktusok gyakoribb előfordulásához vezethet. Ilyen környezetben különösen fontos, hogy a rendészeti beavatkozások ne kizárólag általános jelenlétben alapuljanak, hanem a kockázatok szempontjából legkritikusabb magatartásokra és helyszínekre irányuljanak. A rendőri jelenlét láthatósága és az ellenőrzések következetessége hozzájárul a közlekedési szabályok betartásának erősítéséhez, valamint a közlekedési rendszer kiszámíthatóságának fenntartásához. A turisztikai környezetben mindennek különös jelentősége van, hiszen a közlekedési rend stabilitása a látogatók biztonságérzetének egyik meghatározó eleme.

A baleseti okok fókuszba helyezése a turisztikai desztinációk forgalom-ellenőrzésében

A forgalom-ellenőrzés fentebb részletezett megközelítése azon alapfeltevésre épül, hogy a közúti balesetek túlnyomó többsége néhány jól azonosítható, egyértelmű szabályszegésben megjelenő magatartásformához köthető. Az elv lényege, hogy a rendészeti ellenőrzések elsődlegesen e baleseti főokokra irányuljanak, ezáltal maximalizálva a beavatkozások baleset-megelőző hatását (MAJOR 2009). A turisztikai desztinációk esetében e megközelítés különösen fontos, mivel a közlekedési kockázatok koncentráltan jelennek meg, és a szabályszegések következményei gyakran súlyosabbak.

A közúti közlekedési baleseti statisztikák elemzése során a hazai statisztikák azt mutatják, hogy a súlyos kimenetelű balesetek jelentős része néhány rendszeresen visszatérő magatartásformához köthető. Ezek közül kiemelkedő szerepet játszik a megengedett sebesség túllépése, az elsőbbségi szabályok megszegése, valamint az irányváltással és bekanyarodással kapcsolatos szabályszegések köre. E magatartások közös jellemzője, hogy közvetlen módon befolyásolják a balesetek bekövetkezésének valószínűségét, különösen a forgalmi terhelésnek kitett közlekedési környezetben.

A következő alfejezetek e három fő baleseti okot vizsgálják részletesen, bemutatva azok turisztikai desztinációkban megjelenő sajátosságait, valamint a közlekedésbiztonságot szolgáló forgalom-ellenőrzési beavatkozások lehetséges irányait.

Sebességtúllépés

A sebességtúllépés a közúti balesetek egyik legmeghatározóbb oka, amely a turisztikai környezetben sajátos formában jelenik meg. A turisták egy része idegen úthálózaton

közlekedik, ahol a sebességhatárok, az útviszonyok és a forgalomszervezés eltérhet a megszokottól. A helyismeret hiánya gyakran vezet ahhoz, hogy a járművezetők nem megfelelően alkalmazkodnak az útviszonyokhoz, különösen városi környezetben vagy települések közötti szakaszokon.

A turisztikai desztinációk megközelítési útvonalain a sebességtúllépés kockázata fokozott, mivel a forgalom gyakran hullámzó jellegű, mivel hosszabb szabad útszakaszokat hirtelen lassításra kényszerítő csomópontok követnek. Ilyen környezetben a sebesség-ellenőrzés nem pusztán szankcionáló eszköz, hanem a forgalom ritmusának szabályozását szolgáló preventív beavatkozás. A látható és rendszeres sebesség-ellenőrzés hozzájárulhat ahhoz, hogy a turisták alkalmazkodjanak a helyi közlekedési környezethez, ezáltal csökkenjen a baleseti kockázat.

A sebesség közlekedésbiztonsági jelentősége nem csupán a balesetek bekövetkezésének valószínűségében, hanem azok súlyosságában is megmutatkozik. A nagyobb haladási sebesség csökkenti a járművezetők rendelkezésére álló reakcióidőt, növeli a féktávolságot, és jelentősen rontja a jármű feletti kontroll fenntartásának lehetőségét (NILSSON 2004). Ennek következtében a váratlan forgalmi helyzetek – például hirtelen lassítás, gyalogos megjelenése vagy irányváltási manőver – kezelése jóval nehezebbé válik. Turisztikai desztinációkban mindez különösen problematikus lehet, mivel a közlekedési környezet gyakran változatos és kiszámíthatatlan. A nagy forgalmú főútvonalak mellett gyalogosforgalommal telített városi terek, kerékpáros útvonalak, valamint turisztikai attrakciók környezetében kialakuló sűrű forgalmi helyzetek egyidejű jelenléte fokozza a baleseti kockázatot. A turisták jelenléte tovább növeli a bizonytalanságot, mivel a látogatók gyakran nem ismerik a helyi közlekedési sajátosságokat, és a forgalmi helyzetek értelmezése számukra nagyobb figyelmet igényel. Ilyen környezetben a sebességhatárok betartása különösen fontos, mivel már viszonylag kis mértékű sebességnövekedés is jelentősen növelheti a balesetek bekövetkezésének valószínűségét és azok súlyosságát. A sebesség-ellenőrzés ezért nem csupán a szabályszegések szankcionálását szolgálja, hanem a közlekedési környezet biztonsági szintjének fenntartásában és a közlekedők viselkedésének befolyásolásában is fontos szerepet tölt be.

Az elsőbbség meg nem adása

Az elsőbbségi szabályok megszegése a közúti balesetek egyik leggyakoribb oka, amelynek a turisztikai desztinációkban fokozott jelentősége van. A turisták közlekedési magatartását jelentős mértékben befolyásolja az idegen környezet, a forgalmi helyzetek gyors változása, valamint az eltérő szabályértelmezésekből fakadó bizonytalanság. Az elsőbbségi viszonyok helytelen felismerése vagy figyelmen kívül hagyása különösen városi környezetben, csomópontokban és gyalogátkelőhelyek közelében vezethet súlyos következményekkel járó balesetekhez.

A turisztikai csomópontok közlekedési sajátossága, hogy a forgalomban részt vevők jelentős része nem rutinszerűen használja az adott úthálózatot. A turisták gyakran navigációs eszközökre támaszkodnak, amelyek elvonhatják a figyelmet a forgalmi jelzésekről és az elsőbbségi viszonyokról. Emellett a városi turisztikai térségekben jellemző

a gyalogosforgalom magas aránya, ami tovább bonyolítja az elsőbbségi helyzetek felismerését és kezelését.

A forgalom-ellenőrzés szerepe ebben az esetben nem kizárólag a szabályszegések szankcionálására korlátozódik. A célzott ellenőrzések, különösen a kiemelt gyalogosforgalmú területeken, hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a járművezetők fokozott figyelemmel kezeljék az elsőbbségi helyzeteket. A rendőri jelenlét visszatartó hatása ebben a környezetben kiemelkedően fontos, mivel az elsőbbségadás elmulasztása gyakran pillanatnyi figyelmetlenség vagy bizonytalanság következménye.

Az elsőbbségi szabályok megszegésének kockázata különösen a komplex csomóponti forgalmi helyzetekben jelentkezik. A több irányból egy időben érkező járművek, a gyalogosforgalom, valamint a kerékpáros közlekedés egyidejű jelenléte olyan döntési helyzeteket teremt, amelyekben a járművezetőknek rövid idő alatt kell értelmezniük a forgalmi jelzéseket és a közlekedési viszonyokat. Turisztikai térségekben mindez tovább bonyolódhat azzal, hogy a közlekedők egy része nem ismeri az adott csomópont kialakítását vagy a helyi forgalomszervezési sajátosságokat. A különböző közlekedési kultúrákból érkező járművezetők eltérően értelmezhetik az elsőbbségi helyzeteket, ami növeli a konfliktushelyzetek kialakulásának lehetőségét. A gyalogosforgalommal telített városi turisztikai desztinációkban az elsőbbségadás elmulasztása különösen súlyos következményekkel járhat. Ezért a rendészeti jelenlét és az elsőbbségi szabályok betartásának következetes ellenőrzése fontos szerepet játszik a csomóponti konfliktusok csökkentésében és a közlekedési környezet biztonságának fenntartásában.

Az irányváltás és a bekanyarodás szabályainak megszegése

Az irányváltással és bekanyarodással kapcsolatos szabályszegések különösen összetett baleseti kockázatot hordoznak a turisztikai desztinációkban. Ezek a manőverek fokozott figyelmet, helyes forgalmi helyzetfelismerést és megfelelő kommunikációt igényelnek a közlekedésben részt vevők között. Turisztikai környezetben azonban gyakran előfordul, hogy a járművezetők hirtelen irányváltásra kényszerülnek, például eltévesztett útvonal, parkolóhely keresése vagy navigációs eszköz utasításainak követése miatt.

A városi turisztikai térségekben az irányváltások gyakran sűrű forgalomban, szűk utcákban vagy többsávos útszakaszokon történnek, ahol a hibás manőverezés súlyos következményekkel járhat. A nem megfelelő irányjelzés, a késedelmes sávváltás vagy a körültkintés hiánya gyakran vezet oldalsó ütközésekhez, gyalogosgázolásokhoz vagy kerékpárosokat érintő balesetekhez. E magatartásformák különösen veszélyesek olyan térségekben, ahol a közlekedésben részt vevők különböző sebességgel és eltérő közlekedési eszközökkel haladnak.

A forgalom-ellenőrzés ebben az esetben akkor lehet hatékony, ha nem csupán az egyes szabályszegésekre reagál, hanem a tipikus kockázati helyzetekre koncentrál. A turisztikai desztinációk forgalmi elemzése lehetővé teszi azon csomópontok és útszakaszok azonosítását, ahol az irányváltással kapcsolatos szabályszegések gyakran előfordulnak. Az itt végrehajtott célzott rendőri ellenőrzések hozzájárulhatnak a szabálykövetés erősítéséhez és a baleseti kockázatok csökkentéséhez.

Az irányváltással kapcsolatos kockázatok a turisztikai környezetben gyakran a közlekedési döntések bizonytalanságából fakadnak. A turisták számára a desztináció térbeli szerkezete sokszor ismeretlen, ezért a járművezetők gyakran az utolsó pillanatban döntenek a haladási irány megváltoztatásáról. Ez különösen akkor jelent problémát, amikor a navigációs eszközök utasításait követve hirtelen sávváltásra vagy bekanyarodásra kerül sor. A késedelmes manőverek, a nem megfelelő irányjelzés vagy a körületekintés hiánya ilyenkor jelentősen növeli a baleseti kockázatot. A turisztikai desztinációkban az irányváltások gyakran parkolóhely keresése, szálláshelyek megközelítése vagy turisztikai látványosságok elérése során történnek, amikor a járművezetők figyelme megoszlik a forgalmi helyzet értékelése és az útvonal követése között. A városi turisztikai térségekben ráadásul a közlekedési infrastruktúra sok esetben nem a megnövekedett forgalomra lett tervezve, így a szűk utcák, az egyirányú útszakaszok és a sűrű csomóponti hálózat tovább növeli a hibás manőverek valószínűségét. Az ilyen helyzetekben egyetlen rosszul időzített irányváltás is elegendő lehet ahhoz, hogy konfliktushelyzet alakuljon ki. A forgalom-ellenőrzési tevékenység ezért különösen fontos szerepet játszik abban, hogy a járművezetők fokozott figyelemmel és körületekintéssel hajtsák végre az irányváltással kapcsolatos manővereket. A csomópontok, turisztikai célpontok környéke és a parkolóhelyek megközelítési útvonalai olyan területek, ahol a rendőri jelenlét és az ellenőrzések visszatartó hatása hozzájárulhat a szabálykövető közlekedési magatartás erősítéséhez.

A közúti balesetek súlyosságát azonban nem kizárólag a baleset kiváltó oka, hanem az abban részt vevő személyek állapota és a védelmi rendszerek használata is alapvetően befolyásolja. Az alábbiakban két olyan tényezőt mutatunk be, amelyek elsősorban nem a baleset bekövetkezésének valószínűségét, hanem annak kimenetelét és következményeit határozzák meg. E tényezők részletes vizsgálata különösen indokolt a turisztikai környezetben, ahol a közlekedési kockázatok és azok hatásai fokozottan érvényesülnek.

Ittas és bódult állapotban történő járművezetés

A járművezetés ittas, illetve bódult állapotban a közlekedésbiztonság egyik legsúlyosabb kockázati tényezője, amely a turisztikai desztinációkban fokozottan jelenik meg. A turizmushoz gyakran kapcsolódnak olyan szabadidős tevékenységek, rendezvények és vendéglátóipari szolgáltatások, amelyek az alkoholfogyasztás vagy más tudatmódosító szerek használatának kockázatát növelik. E környezetben a járművezetési képességek romlása különösen veszélyes, mivel a forgalmi helyzetek eleve komplexek és kiszámíthatatlanok.

A turisztikai csomópontokban az ittas járművezetés gyakran időszakosan, például az esti és éjszakai órákban koncentrálódik. A rendezvényekhez, fesztiválokhoz és szórakozóhelyekhez kapcsolódó forgalom sajátos mintázatokat mutat, amelyek indokolttá teszik a célzott, időben és térben koncentrált ellenőrzéseket. Az alkoholszondás ellenőrzések és a bódult állapot kiszűrésére irányuló rendészeti intézkedések ebben a környezetben nem csupán represszív eszközök, hanem a súlyos balesetek megelőzésének alapvető feltételei.

A turizmusbiztonság szempontjából az ittas járművezetés elleni fellépés jelentősége túlmutat az egyéni felelősség kérdésén. A turisták által elkövetett, alkoholos befolyásolt-ság alatt történt közlekedési balesetek a desztináció biztonsági megítélését is negatívan

befolyásolhatják. Ennek megelőzése érdekében a rendészeti beavatkozásoknak szoros kapcsolatban kell állniuk a helyi szolgáltatókkal, önkormányzatokkal, elősegítve az alternatív közlekedési lehetőségek igénybevételét.

Az ittas járművezetés elleni fellépés egyik hatékony, preventív jellegű eszköze az egyre elterjedtebb finn módszeres ellenőrzés alkalmazása, amely a véletlenszerű kiválasztás elvén alapuló, nagyszámú járművezetőt érintő alkoholszondás ellenőrzést jelent. A módszer lényege, hogy nem egyedi kiválasztás alapján történik a járművezetők ellenőrzése, hanem előre meghatározott rend szerint. Ez az eljárás nemcsak a felderítés hatékonyságát növeli, hanem jelentős visszatartó ereje is van, mivel kiszámíthatatlanná teszi a közlekedők számára az ellenőrzések „kikerülésének” lehetőségét. Turisztikai környezetben a finn módszer különösen indokolt, mivel a rendezvényekhez, szórakozóhelyekhez és vendéglátóipari egységekhez kapcsolódó forgalomban az alkoholfogyasztás kockázata koncentráltan jelenik meg.

Az alkohol és más tudatmódosító szerek hatása alatt történő járművezetés különösen azért jelent súlyos közlekedésbiztonsági kockázatot, mert közvetlenül befolyásolja a járművezetők reakcióképességét, ítéletképességét és veszélyészlelési képességét. Az alkohol csökkenti a figyelem koncentrációját, lassítja a reakcióidőt, valamint torzíja a kockázatterzékelést, ami a járművezetők túlzott önbizalmában és a veszélyhelyzetek alulértékelésében nyilvánulhat meg. Turisztikai környezetben mindez különösen veszélyes lehet, mivel a közlekedési helyzetek eleve összetettek, és gyakran olyan közlekedőkkel kell interakcióba lépni, akik eltérő közlekedési szokásokkal és tapasztalatokkal rendelkeznek. Az ittas járművezetés ezért nem csupán a balesetek bekövetkezésének valószínűségét növeli, hanem jelentősen fokozza azok súlyosságát is, különösen olyan helyszíneken, ahol gyalogosok és kerékpárosok nagy számban vannak jelen.

A megelőzés szempontjából ezért nélkülözhetetlen, hogy a rendészeti intézkedések mellett a turisztikai környezetben működő szolgáltatók és helyi szervezetek is aktív szerepet vállaljanak a kockázatok csökkentésében. A szálláshelyek, vendéglátóipari egységek és rendezvényszervezők együttműködése hozzájárulhat ahhoz, hogy a látogatók számára könnyen elérhető alternatív közlekedési lehetőségek, például taxi, közösségi közlekedés vagy szervezett szállítás, álljanak rendelkezésre. Az ilyen típusú együttműködések csökkenthetik annak valószínűségét, hogy az alkoholfogyasztást követően a turisták saját járművel vegyenek részt a közlekedésben. A rendészeti és turisztikai szereplők közötti koordináció ezért a turizmusbiztonság egyik fontos eszköze lehet, amely hozzájárul a közlekedési kockázatok mérsékléséhez és a desztináció biztonságos működéséhez.

A passzív biztonsági rendszerek használatának elmulasztása

A passzív biztonsági rendszerek – különösen a biztonsági öv és a gyermekbiztonsági rendszerek – használatának elmulasztása jelentősen növeli a közúti balesetek során elszennvedett sérülések súlyosságát. Turisztikai környezetben e kockázat fokozottan jelentkezik, mivel a turisták gyakran bérelt járműveket használnak, amelyek kezelőszervei, biztonsági felszereltsége eltérhet a megszokottól. A rövid távú, alkalmi utazások során a járművezetők és utasok hajlamosabbak elhanyagolni a passzív biztonsági eszközök használatát.

A turisztikai desztinációk forgalmi sajátosságai (gyakori megállások, rövid utazási távolságok, alacsonyabb átlagsebességű városi közlekedés) téves biztonságérzetet keltethetnek, ami a passzív biztonsági rendszerek mellőzéséhez vezethet. Ugyanakkor éppen ezekben a környezetekben lehet nagyobb a gyalogosokkal és kerékpárosokkal történő ütközések kockázata, amelyek súlyos sérülésekkel járhatnak.

A baleseti következmények alakulását a közlekedési rendszerben számos olyan tényező befolyásolja, amelyek a baleset bekövetkezésétől függetlenül hatással vannak annak kimenetelére. A járművek biztonsági rendszereinek használata, a járművezetők fizikai és pszichés állapota, valamint a baleset körülményei együttesen határozzák meg, hogy egy adott közlekedési esemény milyen súlyos sérülésekkel vagy anyagi kárral jár. Turisztikai desztinációkban ezek a tényezők különösen fontosak, mivel a közlekedésben részt vevők köre gyakran heterogén, és eltérő közlekedési tapasztalatokkal, szokásokkal és biztonságtudatossággal rendelkezik. A turisták egy része idegen járművet vezet, bérelt gépjárművet használ, vagy olyan közlekedési környezetben vesz részt a forgalomban, amely eltér a megszokottól.

Ilyen helyzetben a közlekedési döntések bizonytalansága, a figyelem megosztottsága és az információk gyors feldolgozásának kényszere növelheti annak kockázatát, hogy egy baleset súlyosabb következményekkel járjon. A passzív biztonsági eszközök jelentős mértékben csökkenthetik a sérülések súlyosságát, azonban a szabályok betartása nem minden esetben egyenletes a közlekedők különböző csoportjai között. A turisztikai környezetben ezért a rendészeti ellenőrzéseknek nem csupán a baleseti főokokra kell koncentrálniuk, hanem a baleseti következményeket befolyásoló tényezők vizsgálatára is. Az ilyen típusú ellenőrzések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a közlekedők nagyobb figyelmet fordítsanak a biztonsági rendszerek használatára és saját állapotukra, ami végső soron a balesetek súlyosságának csökkentését szolgálja.

A forgalom-ellenőrzés szerepe e területen kettős. Egyrészt a szabályszegések feltárása és szankcionálása, másrészt a biztonságtudatos magatartás erősítése. A látható rendőri ellenőrzések és az edukációs jellegű intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a turisták a közlekedést ne csupán mobilitási, hanem biztonsági kérdésként is értelmezzék.

Következtetések

A tanulmány célja annak bemutatása volt, hogy általánosságban a turisztikai mobilitás miként járul hozzá a közlekedésbiztonsági kockázatok erősödéséhez, valamint hogy a forgalom-ellenőrzés célzott alkalmazása milyen módon fokozhatja az ellenőrzés hatékonyságát a hazai turisztikai desztinációkban. A cikk rámutatott arra, hogy a turizmus és a közlekedésbiztonság kapcsolata nem tekinthető periférikus kérdésnek. A turisták mindennapi mozgása olyan közlekedési helyzeteket generál, amelyek a rendészeti beavatkozások célzott alkalmazását teszik szükségessé.

A turisztikai desztinációk sajátos közlekedési környezete – a szezonális forgalomnövekedés, a heterogén közlekedői összetétel és a helyismeret hiánya – indokolja, hogy a forgalom-ellenőrzés ne általános, hanem kockázatalapú megközelítés mentén valósuljon meg. A rendészeti fellépés elv ebben a kontextusban olyan strukturált keretet kínál, amely

lehetővé teszi a rendészeti erőforrások hatékony felhasználását, miközben a legsúlyosabb baleseti okokra koncentrál.

Az elemzett baleseti főokok mindegyike hangsúlyos a turisztikai környezetben. A sebességtúllépés, az elsőbbségi szabályok megszegése és az irányváltással kapcsolatos szabályszegések a sűrűsödő forgalomban különösen súlyos következményekkel járhatnak, míg az ittas vagy bódult állapotban történő járművezetés, valamint a passzív biztonsági rendszerek használatának elmulasztása a balesetek kimenetelét súlyosbítja. E tényezők együttesen indokolják, hogy a forgalom-ellenőrzés a turizmusbiztonság aktív eszközeként jelenjen meg a rendészeti gyakorlatban.

A rendészeti ajánlások megfogalmazásakor lényeges a tér- és időbeli koncentráció elvének érvényesítése. A turisztikai csomópontok, megközelítési útvonalak, rendezvényhelyszínek és szórakozónegyedek olyan kockázati gócpontokat jelentenek, ahol a legnagyobb megelőző hatása lehet a célirányos forgalom-ellenőrzés alkalmazásának. A forgalom-ellenőrzések ütemezése során célszerű figyelembe venni a turisztikai szezonokat, a kiemelt rendezvényeket és a napi forgalmi csúcsidezőszakokat, ezáltal növelve az intézkedések hatékonyságát.

Megállapítható, hogy a forgalom-ellenőrzés turizmusbiztonsági jelentősége túlmutat a közlekedési szabályok betartatásán. A látható, következetes és arányos rendőri jelenlét hozzájárul a biztonságérzet erősítéséhez (KOVÁCS et al. 2014), ami a turisztikai élmény szempontjából is meghatározó. A turisták számára a közlekedésbiztonság nem elsősorban statisztikai adatként, hanem mindennapi tapasztalatként jelenik meg, így a rendészeti beavatkozások hatása közvetlenül érzékelhető.

A jövőbeli fejlesztési irányok között kiemelendő a forgalom-ellenőrzés és a turizmusirányítás közötti együttműködés erősítése. A rendészeti szervek, az önkormányzatok, a közlekedésszervezők és a turisztikai szolgáltatók közötti információcsere lehetővé teheti a kockázatok előrejelzését és a megelőző intézkedések hatékonyabb tervezését. Az edukációs jellegű beavatkozások szintén hozzájárulhatnak a szabálykövető magatartás erősítéséhez.

Megállapítható, hogy a forgalom-ellenőrzés egyes szabályszegésekre koncentráló célzott megközelítése alkalmas eszköztárat kínál a turisztikai mobilitásból fakadó közlekedésbiztonsági kihívások kezelésére. A hazai turisztikai desztinációkban történő célzott alkalmazása nemcsak a balesetek számának és súlyosságának csökkentéséhez járulhat hozzá, hanem a turizmusbiztonság átfogó rendszerének megerősítéséhez is. A közlekedésrendészet szerepének tudatosítása és fejlesztése hosszú távon a turizmus fenntarthatóságát és a közbiztonság erősödését is szolgálhatja.

Fontos megjegyezni, hogy a turisztikai mobilitás és a közlekedésbiztonság kapcsolatának vizsgálata további kutatásokat igényel. A turisztikai desztinációk közlekedési sajátosságai jelentős különbségeket mutathatnak területenként, ezért a jövőbeni kutatások számára indokolt lehet az egyes desztinációk közlekedési kockázatainak részletesebb, empirikus vizsgálata. Különösen fontos lehet annak feltárása, hogy a turisták mobilitási mintázatai milyen mértékben térnek el a helyi lakosság közlekedési szokásaitól, valamint hogy ezek a különbségek miként befolyásolják a baleseti kockázatok alakulását. A közlekedési baleseti adatok, a turisztikai forgalmi statisztikák és a rendészeti intézkedések adatainak összevetése lehetőséget teremthet olyan elemzések elvégzésére, amelyek pontosabb képet adnak a turisztikai mobilitás közlekedésbiztonsági hatásairól. Emellett

a technológiai alapú forgalom-ellenőrzési eszközök, valamint az adatvezérelt rendészeti megközelítések alkalmazása új perspektívákat nyithat a turizmusbiztonság és a közlekedésbiztonság integrált kezelésében. Az ilyen irányú kutatások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a rendészeti beavatkozások még hatékonyabban illeszkedjenek a turisztikai desztinációk sajátos közlekedési kihívásaihoz.

Felhasznált irodalom

- DICKINSON, Janet E. – ROBBINS, Derek (2008): Representations of Tourism Transport Problems in a Rural Destination. *Tourism Management*, 29(6), 1110–1121. Online: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.02.003>
- KELLER Krisztina – TÓTH-KASZÁS Nikolett (2021): A turizmusbiztonság megjelenése az EU tagállamainak turisztikai stratégiáiban. *Vezetéstudomány*, 52(6), 32–43. Online: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.06.03>
- KOVÁCS Sándor – MAJOR Róbert – TIHANYI Miklós – VAJDA András (2014): A nagyvárosi lakosság szubjektív biztonságérzetének javíthatósága. *Belügyi Szemle*, 62(5), 98–133. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2014.v62.i5.pp98-133>
- MAJOR Róbert (2009): *A közúti közlekedési balesetek megelőzése, különös tekintettel a rendőrség lehetőségeire és korlátaira*. PhD-disszertáció. Pécs: Pécsi Tudományegyetem. Online: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/major-robert/major-robert-vedes-ertekezes.pdf>
- MAJOR Róbert – MÉSZÁROS Gábor (2015): *Forgalom-ellenőrzés*. Budapest: NKE Szolgáltató Nonprofit Kft.
- MARTON Zsuzsanna – KELLER Krisztina – BIRKNER Zoltán (2018): A turizmusbiztonság hatása a desztináció imázsra. In JÓZSA László – KORCSMÁROS Enikő – SERES HUSZÁRIK Erika (szerk.): *A hatékony marketing – EMOK 2018 Nemzetközi Tudományos Konferencia konferenciakötete*. Komárom: Selye János Egyetem, 312–327. Online: <https://emok.hu/emok2018/konferenciakotet/d623:a-turizmusbiztonsag-hatarasa-a-desztinacio-imazsra>
- MICHALKÓ Gábor – NÉMETH József – RITECZ György szerk. (2020): *Turizmusbiztonság*. Budapest: Dialóg Campus.
- NÉMETH József (2017): Közúti közlekedési balesetek Magyarországon 2010–2015, fókuszban a külföldiek. In KIGLICS Norbert (szerk.): *II. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia. Tanulmánykötet*. Nagykanizsa: Pannon Egyetem, 85–89. Online: <https://pen.uni-pannon.hu/wp-content/uploads/2025/01/II.-TURIZMUS-ES-BIZTONSAG-NEMZETKOZI-TUDOMANYOS-KONFERENCIA-TANULMANYKOTET.pdf>
- NILSSON, Göran (2004): *Traffic Safety Dimensions and the Power Model to Describe the Effect of Speed on Safety*. PhD-disszertáció. Lund University. Online: <https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/4394446/1693353.pdf>
- PÉTER Erzsébet – NÉMETH Kornél – LELKÓNÉ TOLLÁR Ildikó (2018): Turizmusbiztonság mint újonnan felmerülő fogyasztói igény. *Turizmus Bulletin*, 18(2), 30–37. Online: <https://doi.org/10.14267/TUR-BULL.2018v18n2.4>
- THOMPSON, Catherine – SABIK, Marta (2018): Allocation of Attention in Familiar and Unfamiliar Traffic Scenarios. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 55, 188–198. Online: <https://doi.org/10.1016/j.trf.2018.03.006>